

מסורת הש"ס

(א) ר"ה טו. גיטין ל' סמכות
כא: ז"ק 5: סנהדרין לד:
ג) נ"א ו"ה"ב א) [51]
דפ"כ,

הגהות הב"ח

(א) רש"ב"ם ד"ה אמונית
וכי' וקאמרי לו הס"ד ואחר
כן מ"ה וה"ג אמוניתה
לשמעתא קמיה דרב
כהנא ולרב יוסף מי ניהא
כ"י:

מוסף רש"י

אבל בלילה. שאני רחוק
לנו וקאמרי לו עשין דין
אפילו למחר, שמחילתא לא
נכחו לשב נשם דין (סנהדרין
לד).

מוסף תוספות

א. ואפי' נכחו וקבלו אינו
מקובל ואין דבין ע"פ אותו
קבלה כחלול דין. רש"י.
ב. עיין דב"ה למה
כשבאו בלילה פסולין
לפרש"י. ג. [נ]משום כן
פסלו עדים הקרובים
לדיינים שאם החזמו לא על
פיהם הן נהרגין. רש"י.
ד. [נ]משום ככל יום
שקדשין בפני רחוקים
וקרובים ואינם חוששים
שמה הקרובים נחבזו
להעיד ותאמ אף עדות
הכשרים בטלה. ר"ן.
ה. דהא הורג לא בא לב"ד
מן הסתם, ודחוק הוא
לאוקמה בשעשאו טריפה
ובא לב"ד. רמב"ם סמ"ט.

אפילו כן שלשה כוסטין ואין עושין דין. למחר אפילו לא כחזו אלא
אם כן יוצאו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה [כא:] ראוהו
שלשה והן צית דין יושיבו מחזריהם אלא היחיד אחד מהשלשה
ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופרכין הם ולוקמו

בדוכמיהו וליקדשו ומוקמינן כשראיהו
בלילה הלכך הן עצמן אינם יכולין
לקדש למחר שהרי בלילה עדים היו
ולא דיינין ולמחר אין עד הראיה
בדבר נעשה דין על פי עדות עצמו
אלא אם כן יעיד אחר בפניו דהשתא
אינו עושה הדין על פי עדות עצמו
והלכך אחד מן השלשה שראו החדש
כשמושיבין שנים אלו להיות דיינין
ושנים הראוין מעידין בפניהם יכול
הוא להיות דין אע"פ שראוהו בלילה
עמם שהרי ע"פ עדות אחרים
שמעדין לפניו הוא דן את הדיו ולא
על פי ראיתו עצמו דאין לנו לפסול
דיינין בשביל שראו בדבר כל זמן
שלא העידו אלא שהוא עצמו לא ידון

את הדיו על פי ראיתו עצמו דאין עד נעשה דין וכגון שראה בשעה
דאינו יכול להיות דין אבל אם ציוס ראה דזההיא שעתא מנ"ל לזון
את הדיו ללא תהא שמיעה גדולה מראיה מה לי אם ידון עכשיו
מה לי אם ידון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוה להו עדים
בראיתם הלילה ללא מני למימר לא תהא שמיעה גדולה מראיה
דההיא ראיה לא חשבינן לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא
דלא בשעה שיכולין לעשות הדין אבל היכא דלא בשעה שאין
יכולין להיות דיינין כגון בלילה ההיא ראיה ראית עדים היא שראוין
בדבר ולא ראית דיינין היא והלכך ע"פ ראיתן דהיינו כאילו הם
עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיתו עצמן דאין עד
נעשה דין. ומיהו ב"ד שהעידו לפניהם עדות בלילה עדות גמורה
היא ויכולין לדון למחר ציוס אבל ראיה דידהו שראוין בלילה לא
חשבינן כאילו הועד לפניהם בלילה דכיון דלא חזו בזההיא שעתא
לדינא ראיה דידהו אינה כשמיעה ממם ששמעו מפי עדים בלילה
אלא הן עצמן נעשו עדים ושבו לא יהו דיינין בעדות עצמן אלא"כ
יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן ב"ק כ"ב
החובל (דף 5:) גצי החוקע לחצירו: ואין עד נעשה דין. המעיד על
הדבר אין נעשה עוד דין בזהו דבר וגם אם ראה את הדבר
ונעשה עוד אין נעשה עליה עוד דין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין
אחרים בפניו. ונראה למחר דגזירת הכתוב היא דכתיב [ע] ועמדו שני
האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שמות דף 19.) לפני ה' היינו
לפני הדיינין אשמועינן קרא דלר"ך להעיד שנים לפני הדיינין אבל
העדים אינן חוזרין ויושבין ודינן: ה"ג קנין עד אימתי יכול לחזור.
וכ"כ בפירושי רבינו חננאל. וצין מתנת בריא וצין מתנת שכיב מרע
במקלף דלית ביה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור צו מקנינו
ולבטלו דהא לא גמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו מתנאם שיפרש
אחרי כן או אם יראה לחזור צו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן
לדעתא דהכי מקני איניש שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו
צקנין זה לעשות קנין גמור: כל זמן שיושבין. דלדעתא דהכי מקני
ליה ע"מ שאם לא יחזור צו בזהו מעמד אבל אם יחזור צו יבטל:
בזהו ענין. של אותה מתנה: שלשה שנגבסו כו'. במתנת שכיב מרע
במקלף וצקנין מיירי דאינו יכול לחזור צו: ליושם דלמא דהר ביה.
ואמאי קאמר ר' עושין דין דמשמע בזהו מעמד אע"פ שעדיין יושבין
עושין דין גמור ואמאי לא כיון דיכול לחזור צו יבטל הדין לא היה דין:
אמרישם לשמעא כו'. נותמיהו בדבר לפניו והקשיתי לו: (ה) ולרב
יוסף מי ניהא כו'. והכי גרסינן אמרישם לשמעא קמיה דרב כהנא:

מענינא

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיד.

אבל בלילה אפילו שלשה בותבין ואין עושין דין. דההיא ראיה
כמו עדות ואין מקצלין עדות בלילה כדמוכח פרק ראוהו
צית דין (ר"ה דף כה: ושם) דקבלת עדות כחלול דין^א והיוס דראוי
לקבלת עדות יכולין לדון על פי ראיתו יום דלא תהא שמיעה גדולה
מראיה ולא כמו שפירש הקונטרס

אבל בלילה אפילו שלשה בותבין ואין עושין
דין מאי טעמא דהוה להו עדים^א ואין עד
נעשה דין אמר ליה אין הכי נמי קאמינא:
איתמר קנין עד אימתי חוזר רבה אמר כל
זמן שיושבין רב יוסף אמר בכל זמן שעוסקין
באותו ענין אמר רב יוסף כוותי דידי מסתברא
דאמר רב יהודה שלשה שנגבסו לבקר את
החולה רצו בותבין רצו עושין דין ואי סלקא
דעתך כל זמן שיושבין ליהוש דלמא הדר
ביה אמר רב אשי אמריה לשמעתא קמיה
דרב כהנא ולרב יוסף מי ניהא וליהוש דלמא
הדר ביה אלא מאי אית לך למימר דיסליקו
מענינא

הלכו מתחלה ע"מ לראות דא"כ אין שוב היחיד יכול להיות דין והציא
ראיה נמי מתשובת רש"י וז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין צריך לומר
אחש עדי דאי אמר להו ליהוי עלי סהדי אמאי ר' עושין דין הא
בזההיא שניהו סהדי ואע"פ שפ"ה שיכול להיות דין כשראו בלילה
כיון שיש עדים מעידים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין
להקשות כי פריך ב"ד ראוהו ב"ד^א (ר"ה דף כה:) מושיבין מחזריהן
לוקמו בדוכמיהו וליקדשו ללא תהא שמיעה גדולה מראיה אמאי
לא תשמי כגון שמתכוונו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי
נחבזו לא היה היחיד נעשה דין ומיהו אין גרעא פ"י דטעם דאין
עד נעשה דין הוא או משום דהוא עדות שאי אחת יכול להזימה
דכיון שהן עצמן עדים ודיינין לא יקבלו הזמה על עצמן^א או משום
דבעינן ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אבל
העדים עצמן אין חוזרין ויושבין ודינן ומיהו טעמי אין לפסול
המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומההיא דמכות שהציא אין
ראיה דהתם גזירת הכתוב הוא דמקיש ג' לשנים דאפילו הן מזה
אם נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י
לפירושו דמדתה אין עד נעשה דין לנמצא אחד מהן קרוב או פסול
א"כ לרבי יוסי דלית ליה דבראיה בעלמא בלא כוונת עדות נמצא
אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמני כן לא יעשה שוב דין
א"כ לית ליה שלא תהא שמיעה גדולה מראיה והשתא ב"הה פריך
בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראיה ומשמע דליכא מאן דפליג
ועוד קשה דרב יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסיק במכות (דף 19.)
כרבי יוסי דבראיה בעלמא נעשה עד ואין עד נעשה דין וא"ת
הכי קאמר רב יהודה ר' עושין דין הלא נעשו עדים אע"פ
שלא נחבזו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י
דהתם נמי בכוונה לחוד שנתכוונו להעיד בשעת ראיה לא היתה
עדותן בטלה אלא כשהעידו אח"כ ב"ד דאי לא תימא הכי אין לך
גט כשר כשנותנין בפני קרובין או קדושין אם נחבזו להעיד^א והא
דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש אע"פ
שאין עדותן בטלה אלא כשמעדין בפני ב"ד מ"מ פעמים שאין האח
זה יודע שכבר העיד אחיו ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם
דבראיה בעלמא בלא העדאה נפסלין כשנמצא אחד מהם קרוב או
פסול מדפריך ה"ר יצ"ל^א נרבע יצ"ל ה"ר ורובע יצ"ל אבל לפי
המסקנא דבעי למימר ומסקין רבא אמר קרא יקום דבר נפסקין
דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידיהן אין נפסקין
עד שיעידו צבית דין ויקיימו דבר: וא"י עד נעשה דין. היינו עד
המעיד כדפרישית דוקא דאורייתא אבל דרבנן נעשה דין

קני

עין משפט
גר מצוה

י"א מ"י פ"ה מהל' עדות
הלכה ח' סמך עשין קט'
טו"ש ע"מ מ"י ו' ע"ה פ"ה
ב' מ"י פ"ה מהלכות
מסירה הלכה י' סמך עשין
פ' טו"ש ע"מ מ"י פ"ה קס'
ע"ה ו':

רבינו גרשום

ביום אבל בלילה אפי'
שלשה בותבין. משום
עדות: ואין עושין דין. דאין
דין נהוג בלילה כדגורסין
בסנהדרין דינא ממונות דגין
ביום וגומרין אף בלילה
אבל אין מתחילין בלילה
דכתיב ויהי ביום הנחילו
את בניו הא כיצד יום
לתחלת דין לילה לגמר
דין: מאי טעמא. כשנגבסו
בלילה אין עושין דין. משום
דהוה עדים ואין עד נעשה
דין: אין ה"י קאמינא דין
שקנין. איתמר קנין. שקנין
משכב מרע או מיד אחר
אם רצה לחזור באותו קנין
עד אימתי יכול לחזור:
רבה אמר כל זמן שיושבין.
אע"פ שאין עוסקין באותו
ענין: רב יוסף אמר כל זמן
שעוסקין באותו ענין אע"פ
שאין שיושבין: ואי סלקא
דעתך כל זמן שיושבין
יכול לחזור אם כן אמאי
אם רצו עושין דין מיד
לאתר כשזוהו ומורדין
כל אחר לירושוהו וליחוש
דלמא הדר ביה אותו שכיב
מרע מצואתו עד שהן
יושבין (ה) ודברי שכיב מרע
אין צריכין קנין וחשוב
בקנין דככותבין ובמסורין
דמי כל זמן שקנין חוזר
יכול הוא לחזור בו אלא
הואיל דכל זמן דעוסקין
באותו ענין לא הדר ביה
תו לא כפי הדר ב"י הואיל
דסליק מההוא ענינא: אלא
מאי אית לך למימר.
לרב יוסף דמי למיעבד
דין משום דכבר סליק

(א) אולי יצ"ל ואף שעדי ש"מ
וכי' ובמסורין ובמסורין דמי
מ"מ כל זמן שקנין חוזר וכי'.